Article DOI: https://doi.org/10.3126/jeri.v5i1.88626

Journal of Educational Research and Innovation
A Multidisciplinary Bilingual Journal
ISSN 2631-2336; Volume 5, Issue 1, December 2025, pp. 133-152
Indexed in Nepal Journals Online (NepJOL)

'जितौरी'कथासङ्ग्रहको सारवस्तु

मुकुन्दप्रसाद शर्मा
उपप्राध्यापक
मध्यपश्चिम विश्वविद्यालय,मुसिकोट खलंगा बहुमुखी क्याम्पस, रुकुम (पश्चिम)
mukundsharma2041@gmail .com

लेखसार

प्रस्तुत अध्ययनमा कथाकार पूर्ण ओलीको जितौरी कथासङ्ग्रहमा संकलित कथाहरुको सारवस्तुको अध्ययन गरिएको छ । यस जितौरी कथासङ्ग्रहमा जम्मा तेह्र ओटा कथाहरु संकलित गरिएका छन् । जसमध्ये चारओटा कथाहरु कृष्णसुदामा, देशी चश्मा, शम्भुदाइको विदाइ र नौलो सेवा जेड प्रेसको सारवस्तुको विशद् व्याख्या गरिएको छ । नेपाली समाजमा विद्यमान वर्गीय असमानता, आर्थिक अभाव, सामाजिक अन्याय तथा सीमान्तकृत समुदायका जीवन-संघर्षहरू समकालीन कथासाहित्यका प्रमुख समस्याका रूपमा देखा परेका छन् । यस्ता सामाजिक समस्याहरूलाई साहित्यिक कृतिहरूले कसरी प्रतिनिधित्व गर्छन् भन्ने विषयमा पर्याप्त अनुसन्धान नहुनु नेपाली साहित्य अध्ययनको एक महत्वपूर्ण समस्या हो । यस सन्दर्भमा 'जितौरी' कथासङ्ग्रहले निम्नवर्गीय जनजीवनका पीडा, गरिबी, शोषण र असुरक्षाका यथार्थहरूलाई केन्द्रमा राखेको कृतिका रूपमा विशेष महत्व राख्दछ । प्रस्तुत लेखले 'जितौरी' कथासङ्ग्रहमा चित्रित सामाजिक समस्याहरूको प्रकृति र अभिव्यक्तिलाई अनुसन्धान-समस्या मानेर अध्ययन गरेको छ । यस अध्ययनको उद्देश्य कथासङ्ग्रहमा प्रस्तुत वर्गीय विभाजन, आर्थिक अभाव, सामाजिक बहिष्करण तथा जीवन-संघर्षका स्वरूपहरू पहिचान गरी तिनको विश्लेषण गर्नु हो । अध्ययन गुणात्मक अनुसन्धान विधिमा आधारित रही पाठविश्लेषणात्मक पद्धति अपनाइएको छ ।

Article Info.

Article History
Received: 25 September 2025
Revised: 28 November 2025
Accepted: 8 December 2025

Copyright Information
Copyright 2025 © The author(s).

Publisher

Graduate School of Education
Mid-West University
Birendranagar, Surkhet
www.mwu.edu.np

कथाभित्रका पात्र, घटना र परिवेशलाई अध्ययनको मुख्य सामग्री बनाइ सामाजिक यथार्थको समस्यामूलक संरचना विश्लेषण गरिएको छ ।
अध्ययनको निष्कर्ष अनुसार ‘जितौरी’ कथासङ्ग्रहले निम्नवर्गीय समुदायका जीवन-संघर्ष, असहायता र प्रतिरोधका रूपहरूलाई यथार्थपरक र आलोचनात्मक दृष्टिले प्रस्तुत गरेको छ कथाहरूमा चित्रित सामाजिक समस्याहरू केवल व्यक्तिगत पीडासम्म सीमित नरही व्यापक सामाजिक संरचना र शक्ति सम्बन्धसँग गाँसिएका देखिन्छन् । यसरी, प्रस्तुत अध्ययनले ‘जितौरी’ कथासङ्ग्रहलाई समस्यामूलक चेतनाले भरिएको समकालीन नेपाली कथासाहित्यको महत्वपूर्ण कृतिका रूपमा स्थापित गर्दछ ।

प्रमुख शब्दावली : जितौरी कथासङ्ग्रह, सामाजिक समस्या, वर्गीय असमानता,सामाजिक यथार्थवाद, समस्यामूलक चेतना

अध्ययनको पृष्ठभूमि :

कथाकार पूर्ण ओलीद्धारा रचित जितौरी कथासङग्रह (२०७७) प्रकाशित प्रथम कथासङग्रह हो । यस कथासङग्रहमा तेह्रवटा कथाहरु संकलित छन् । जसमध्ये चारओटा कथाहरु कृष्ण सुदामा,देशी चश्मा,शम्भुदाइको विदाइ र नौलो सेवा जेड प्रेसको सारवस्तुको विश्लेषण गरिएको छ । निजामति कर्मचारी रहेका ओलीले मूलतः आफ्ना कथाहरुमा कर्मशील अनुभवहरुलाई समसामयिक ढंगले प्रस्तुत गरेर स्तरीय र गुणात्मक कथाहरु लेखी सरल, सहज र बोधगम्य भाषाशैलीको प्रयोग समेत गरेका छन् । उनका कथाहरुमा विषयवस्तुगत सान्दर्भिकता, समसामयिक परिवेशको जीवनतता, भाषाशैलीगत मौलिक सहजता, पात्र/चरित्रको उचित प्रयोग एवम् पात्रको मनोदशा, घात प्रतिघात र सामाजिक प्राणीको रुपमा चित्रण गरेको देखिन्छ । कथाको उद्देश्य एवम् प्रयोजन समाजका विद्धयमान विकृति एवंम् विसङ्गतिहरु,शैक्षिक क्षेत्रमा भएका माफियाकरण र दलालीकरण, कलियुगका नक्कली सुदामाहरुको कर्म, हाकिमहरुले तल्लो स्तरको कर्मचारीमाथि गरिएको विभेदपूर्ण असङ्गति तथा विदाइ गर्दाको नौटङकी,परम्परागत मूल्य र मान्यताहरुले समाजमा दिएको सास्ती, पैसाका लागि मृत्युवरण गर्न तयार हुने नेपाली संस्कृति, नौलो सेवा मार्फत अगाडि सारिएका जिकज्याक पूर्ण दबावले मान्छेहरुको दुरदर्शा अत्यन्त,जटिल र कारुणिक बन्दै गएको भाव, तथ्य, सत्यता, यथार्थतालाई अनुभव र अनुभूतिको वास्तविकतामा ढालेर कलापूर्ण ढङ्गबाट युगिन परिवेशमा ओलीले सारवस्तुमा आधारित जीवनदृष्टिलाई समेत ख्याल गरी कथाहरुको संरचना गरेको देखिन्छ । नेपालीहरुले भोगेका, देखेका र सुनेका दुःख एव्म पीडामा आधारित कथाहरु लेख्दै समकालीन नेपाली समाजमा देखापरेका विकृति, विसङ्गति र अत्याचारलाई दुरुस्त उतार्ने काम गरेका छन् । यस अध्ययनमा कथाकार ओलीका कथाहरुको सारवस्तुको विश्लेषण,कथाहरुको भाव,सत्यता,यथार्थता, तथ्यपरकताहरु के कस्ता रहेका छन् भनेर समस्याको अध्ययनमा केन्द्रित रहेको छ ।

समस्याकथन

समकालीन नेपाली समाजमा विद्यमान वर्गीय असमानता, आर्थिक अभाव, सामाजिक अन्याय तथा सीमान्तकृत समुदायका जीवन-संघर्षहरू साहित्यिक अभिव्यक्तिका प्रमुख विषयका रूपमा निरन्तर देखा परिरहेका छन् । यद्यपि यस्ता सामाजिक समस्याहरू साहित्यमा कसरी संरचित छन्, तिनले कुन सामाजिक यथार्थलाई प्रतिनिधित्व गर्छन् र पाठकमा कस्तो चेतना सिर्जना गर्छन् भन्ने विषयमा केन्द्रित अनुसन्धानहरू सीमित मात्रामा भएको पाइन्छ । विशेषतः नेपाली कथासाहित्यमा निम्नवर्गीय जनजीवनका पीडा, गरिबी, शोषण, असुरक्षा र सामाजिक बहिष्करणका यथार्थहरू प्रशस्त रूपमा प्रस्तुत गरिए पनि ती विषयहरू प्रायः वर्णनात्मक वा सार-केन्द्रित अध्ययनमा सीमित भएका छन् । समकालीन नेपाली कथासाहित्यको महत्वपूर्ण कृति मानिने 'जितौरी' कथासङ्ग्रहले निम्नवर्गीय समुदायका जीवन-संघर्ष, वर्गीय विभाजन, सामाजिक अन्याय तथा प्रतिरोधका विविध रूपहरूलाई कथात्मक ढङ्गले प्रस्तुत गरेको भए तापनि उक्त कृतिमा निहित समस्यामूलक चेतना, सामाजिक संरचना र शक्ति सम्बन्धको विश्लेषणात्मक अध्ययन पर्याप्त रूपमा गरिएको देखिँदैन । यस कारण 'जितौरी' कथासङ्ग्रहमा चित्रित सामाजिक समस्याहरू के-कस्ता छन्, ती समस्याहरू कथाभित्र कसरी अभिव्यक्त र संरचित भएका छन्, तथा तिनले समकालीन नेपाली समाजको यथार्थलाई कति हदसम्म प्रतिनिधित्व गर्छन् भन्ने जस्ता आधारभूत अनुसन्धान-प्रश्नहरू उठ्न आउँछन् । यही पृष्ठभूमिमा प्रस्तुत अध्ययनले 'जितौरी' कथासङ्ग्रहलाई समस्यामूलक दृष्टिकोणबाट विश्लेषण गर्दै कथासङ्ग्रहमा निहित सामाजिक यथार्थ, वर्गीय सम्बन्ध र जीवन-संघर्षका स्वरूपहरूलाई अनुसन्धानको केन्द्रमा राख्न आवश्यक ठानेको छ .

अध्ययनको उद्देश्य

पूर्ण ओलीका कथामा रहेको सारवस्तुलाई अध्ययन गर्नु र सारवस्तुका आधारमा ओलीका कथाको विश्लेषण गर्नु यस अध्ययनका उद्दद्धेश्यहरु हुन् :

- 'जितौरी' कथासङ्ग्रहमा प्रस्तुत वर्गीय असमानता, गरिबी र सामाजिक बहिष्करणका स्वरूपहरू अध्ययन गर्नु ।
- कथासङ्ग्रहका पात्र, घटना र परिवेशमार्फत सामाजिक समस्याहरू कसरी अभिव्यक्त भएका छन् भन्ने विश्लेषण गर्नु ।

अध्ययनको औचित्य

साहित्य समाजको ऐना मात्र नभई सामाजिक यथार्थको आलोचनात्मक अभिव्यक्ति पनि हो । नेपाली साहित्यले ऐतिहासिक रूपमा समाजका विविध समस्या, वर्गीय संरचना, आर्थिक असमानता र सीमान्तकृत समुदायका जीवन-संघर्षहरूलाई विषयवस्तु बनाउँदै आएको छ । यद्यपि यस्ता विषयहरूलाई केन्द्रमा राखेर गरिएको अनुसन्धान अझै पनि सीमित र प्रायः वर्णनात्मक तहमा सीमित देखिन्छ । यस सन्दर्भमा 'जितौरी' कथासङ्ग्रहमा चित्रित सामाजिक समस्याहरूको समस्यामूलक र विश्लेषणात्मक अध्ययन गर्नु वर्तमान साहित्यिक अनुसन्धानको आवश्यकता बनेको छ ।

'जितौरी' कथासङ्ग्रहले नेपाली समाजको निम्नवर्गीय जनजीवन, गरिबी, वर्गीय असमानता, शोषण, असुरक्षा तथा सामाजिक बहिष्करणका यथार्थहरूलाई सशक्त रूपमा प्रस्तुत गरेको कृति हो । तर यस कृतिलाई केन्द्रमा राखी सामाजिक समस्याको दृष्टिकोणबाट गरिएको गहिरो अनुसन्धानको अभाव देखिन्छ । प्रायः अध्ययनहरू सार-केन्द्रित वा कथावस्तुको सामान्य वर्णनमा सीमित हुँदा कथासङ्ग्रहमा निहित समस्यामूलक चेतना, शक्ति सम्बन्ध र सामाजिक संरचनाको अर्थपूर्ण विश्लेषण हुन सकेको छैन । प्रस्तुत अध्ययनले यही अनुसन्धान-खालीपन पूर्ति गर्ने औचित्य राख्दछ ।

यस अध्ययनको अर्को महत्वपूर्ण पक्ष समकालीन नेपाली समाजको यथार्थलाई साहित्यिक दृष्टिले पुनः व्याख्या गर्नु हो । 'जितौरी' कथासङ्ग्रहमा चित्रित समस्याहरू व्यक्तिगत पीडासम्म सीमित नरही व्यापक सामाजिक संरचना र वर्गीय सम्बन्धसँग गाँसिएका छन् । यस दृष्टिले प्रस्तुत अनुसन्धानले कथासाहित्य र समाजबीचको अन्तर्सम्बन्ध स्पष्ट पार्दै साहित्यलाई सामाजिक चेतना निर्माणको माध्यमका रूपमा स्थापित गर्न सहयोग पुऱ्याउँछ ।

शैक्षिक दृष्टिले यो अध्ययन नेपाली साहित्य अध्ययनमा समस्यामूलक र अनुसन्धान-मुखी पद्धतिलाई सुदृढ गर्ने प्रयत्न हो । यसले भविष्यका अनुसन्धानकर्तालाई कथासाहित्यलाई केवल सौन्दर्यपरक वा वर्णनात्मक रूपमा होइन, सामाजिक समस्या र वैचारिक चेतनाको दृष्टिकोणबाट अध्ययन गर्न प्रेरित गर्दछ । साथै विश्वविद्यालय स्तरका विद्यार्थी, शोधार्थी र शिक्षकहरूका लागि यो अध्ययन सन्दर्भ सामग्रीका रूपमा उपयोगी हुनेछ ।

सामाजिक दृष्टिले पनि प्रस्तुत अध्ययनको औचित्य महत्वपूर्ण छ । कथासङ्ग्रहमा चित्रित वर्गीय असमानता, गरिबी र सामाजिक बहिष्करणका यथार्थहरूले समाजका कमजोर वर्गप्रति संवेदनशीलता विकास गर्न सहयोग पुऱ्याउँछन् । यसले पाठकलाई सामाजिक समस्याप्रति आलोचनात्मक दृष्टि विकसित गर्न र सामाजिक परिवर्तनको आवश्यकताबारे सोच्न प्रेरित गर्दछ ।

अन्ततः प्रस्तुत अध्ययनले 'जितौरी' कथासङ्ग्रहलाई समकालीन नेपाली कथासाहित्यको महत्वपूर्ण समस्यामूलक कृतिका रूपमा स्थापित गर्दै साहित्यिक अनुसन्धान र सामाजिक चेतनाको विकासमा योगदान पुऱ्याउने अपेक्षा गरिएकोछ । यस अर्थमा, प्रस्तुत अनुसन्धान शैक्षिक, साहित्यिक तथा सामाजिक तीनै दृष्टिले औचित्यपूर्ण रहेको छ ।

कथापढी सकेपछि प्राप्त गरिने सन्देश वा अभिप्रायलाई सारवस्तु भनिन्छ । सारवस्तु विनाको कुनै कृति हुँदैन । प्रत्येक कृतिमा केही न केही कुनै न कुनै तथ्य, सत्य, यथार्थता, उद्देश्य, भाव जीवनदृष्टि वैचारिकता हुन्छ जसलाई नै समग्रमा सारवस्तु भनिन्छ । कथाको उद्धेश्य वा परिणति पनि सारवस्तु हो । कथामा प्रत्यक्ष वा अप्रत्यक्ष रुपमा रहने भाव वा विचारको माध्यमवाट कथानकको ढाँचा तयार गरिएको हुन्छ । त्यही विचार वा भावबाट नै कथाको सौन्दर्य तत्व प्रकट भएको हुन्छ । जसलाई हामी सारवस्तु भन्दछौ । कथामा सारवस्तु कथाकारले अभिधात्मक स्तरमा, अन्योक्तिमूलक वा प्रतीकात्मक स्तरमा अभिव्यक्त गर्न सक्छ । कथावस्तुमा निहित सारवस्तुले मानवीय जनजीवनका उकाली-ओरालीका विविध पक्षलाई जिवन्त रुपमा बहन गरी सामाजिक संरचनालाई गतिशिल र परिष्कार गर्ने कार्यमा महत्वपूर्ण भूमिका खेलेको हुन्छ, त्यसैले कथामा सारवस्तुको स्थान गरिमामय रहेको हुन्छ । *(भण्डारी, पारशमणि र अन्य २०६४: ११)*

अध्ययनको सैद्धान्तिक ढाँचा

प्रस्तुत अध्ययन 'जितौरी' कथासङ्ग्रहमा चित्रित सामाजिक समस्याहरूको विश्लेषण गर्न सामाजिक यथार्थवाद र समस्यामूलक साहित्यिक दृष्टिकोण लाई मुख्य सैद्धान्तिक आधारका रूपमा अपनाउँछ । सामाजिक यथार्थवादले साहित्यलाई समाजको प्रतिविम्ब मात्र नभई सामाजिक संरचना, वर्गीय सम्बन्ध, आर्थिक अवस्था र शक्ति सन्तुलनको आलोचनात्मक अभिव्यक्ति मान्दछ । यस सिद्धान्त अनुसार साहित्यिक कृतिमा चित्रित पात्र, घटना र परिवेश वास्तविक समाजका समस्यासँग प्रत्यक्ष रूपमा सम्बन्धित हुन्छन् ।

समस्यामूलक साहित्यिक दृष्टिकोणले साहित्यलाई सामाजिक विसङ्गति, अन्याय र असमानताप्रति प्रश्न उठाउने माध्यमका रूपमा हेर्दछ । यस दृष्टिकोणले साहित्यिक कृतिमा प्रस्तुत समस्या केवल व्यक्तिगत पीडाका रूपमा नभई सामाजिक संरचना र प्रणालीगत कमजोरीको परिणामका रूपमा व्याख्या गर्दछ । 'जितौरी' कथासङ्ग्रहमा चित्रित गरिबी, वर्गीय असमानता, सामाजिक बहिष्करण र जीवन-संघर्षलाई यही सैद्धान्तिक दृष्टिकोणबाट विश्लेषण गरिएको छ ।

यस अध्ययनमा वर्गीय विश्लेषणको अवधारणा पनि सहायक सैद्धान्तिक आधारका रूपमा प्रयोग गरिएको छ । वर्गीय दृष्टिकोण अनुसार समाज विभिन्न आर्थिक र सामाजिक वर्गमा विभाजित हुन्छ र ती वर्गबीच असमान शक्ति सम्बन्ध विद्यमान रहन्छ । कथासङ्ग्रहमा प्रस्तुत निम्नवर्गीय पात्रहरूको जीवन-संघर्ष, शोषण र असुरक्षालाई वर्गीय संरचनासँग जोडेर अध्ययन गरिएको छ ।

सैद्धान्तिक ढाँचाको प्रयोग क्रममा कथाभित्रका पात्र, घटना र परिवेशलाई सामाजिक यथार्थवाद र समस्यामूलक चेतनाका आधारमा विश्लेषण गरिन्छ । यसले कथासङ्ग्रहमा निहित सामाजिक समस्याहरूको संरचना, अभिव्यक्ति र अर्थ स्पष्ट गर्न सहयोग पुऱ्याउँछ । साथै, साहित्य र समाजबीचको अन्तर्सम्बन्धलाई व्याख्या गर्दै कथासाहित्यलाई सामाजिक चेतना र आलोचनाको माध्यमका रूपमा स्थापित गर्दछ ।

यसरी, सामाजिक यथार्थवाद, समस्यामूलक दृष्टिकोण र वर्गीय विश्लेषणमा आधारित सैद्धान्तिक ढाँचाले 'जितौरी' कथासङ्ग्रहमा चित्रित सामाजिक समस्याहरूको गहिरो र अनुसन्धान-योग्य विश्लेषण गर्न सशक्त आधार प्रदान गर्दछ ।

अध्ययनको अनुसन्धान विधि

प्रस्तुत अध्ययन 'जितौरी' कथासङ्ग्रहमा चित्रित सामाजिक समस्याहरूको विश्लेषण गर्न गुणात्मक अनुसन्धान पद्धति मा आधारित रहेको छ । गुणात्मक विधिले साहित्यिक कृतिमा निहित अर्थ, सन्देश र समस्यामूलक चेतनालाई गहिरो रूपमा बुझ्न सहयोग पुऱ्याउने भएकाले यस अध्ययनका लागि उपयुक्त मानिएको छ ।

अध्ययनको प्रकृति

यो अध्ययन वर्णनात्मक तथा विश्लेषणात्मक प्रकृतिको छ । कथासङ्ग्रहमा प्रस्तुत सामाजिक यथार्थ, वर्गीय असमानता, गरिबी र जीवन-संघर्षलाई केवल वर्णन गर्ने नभई तिनको अर्थ र संरचनाको विश्लेषण गर्ने प्रयास गरिएको छ ।

अध्ययनको सामग्री

यस अध्ययनको प्राथमिक सामग्री 'जितौरी' कथासङ्ग्रहका कथाहरू हुन् । कथाभित्रका पात्र, घटना, संवाद र परिवेशलाई अध्ययनको मुख्य आधार बनाइएको छ । द्वितीयक सामग्री का रूपमा सम्बन्धित समीक्षात्मक लेख, अनुसन्धान लेख, पुस्तक तथा साहित्यिक सिद्धान्तसम्बन्धी सामग्रीहरू प्रयोग गरिएको छ ।

तथ्याङ्क सङ्कलन विधि

तथ्य सङ्कलनका लागि पाठविश्लेषणात्मक विधि अपनाइएको छ । कथासङ्ग्रहलाई सूक्ष्म रूपमा अध्ययन गरी सामाजिक समस्यासँग सम्बन्धित अंशहरू पहिचान गरिएको छ । ती अंशहरूलाई वर्गीय असमानता, गरिबी, सामाजिक बहिष्करण र जीवन-संघर्षका आधारमा वर्गीकरण गरिएको छ ।

विश्लेषण विधि

सङ्कलित तथ्यहरूको विश्लेषण सामाजिक यथार्थवाद र समस्यामूलक साहित्यिक दृष्टिकोण को आधारमा गरिएको छ । कथाभित्र प्रस्तुत सामाजिक समस्याहरूलाई समकालीन नेपाली समाजको संरचना र यथार्थसँग जोडेर व्याख्या गरिएको छ । यस क्रममा वर्गीय विश्लेषणको अवधारणालाई सहायक सैद्धान्तिक उपकरणका रूपमा प्रयोग गरिएको छ ।

सीमारेखा

यस अध्ययन 'जितौरी' कथासङ्ग्रहमा केन्द्रित भएकाले अन्य कृतिहरूसँग तुलनात्मक अध्ययन गरिएको छैन । अध्ययन सामाजिक समस्याको विश्लेषणसम्म सीमित रही भाषिक शैली वा संरचनागत सौन्दर्यको विस्तृत अध्ययन समेटिएको छैन ।

यसरी अपनाइएको अनुसन्धान विधिले 'जितौरी' कथासङ्ग्रहमा निहित सामाजिक समस्याहरूको गहिरो, व्यवस्थित र अनुसन्धान-योग्य विश्लेषण गर्न सहयोग पुऱ्याएको छ ।

कथाहरुको सारवस्तुको विश्लेषण

'कृष्ण सुदामा' कथाको सारवस्तु :

जाजरकोट जिल्लाको दुर्गम गाउँको विद्यालयमा अध्ययनरत कालीबहादुर नामको केटाको गरिबी उसको इमान्दारिता र लगनशीलताको परिचयबाट कथाको प्रारम्भ भएको छ । कालीबहादुर अरु विद्यार्थीको तुलनामा तेज भएको र उसलाई साथी बनाउन अरु विद्यार्थीहरु लालायित भएको घटनाले इमान्दार र असल मान्छेको संगत सबैले गर्न चाहान्छन् भन्ने वास्तविकतालाई व्यक्त गरिएको छ । कालीबहादुर कै स्कुलमा दामु र अर्जुन नामका विद्यार्थीहरु पढ्थे भने दामु अलि चतुर भएपनि पढ्दैन्थ्यो भने अर्जुन कालीबहादुर जस्तै असल, लगनशील र इमान्दार थियो भन्नुले विद्यार्थीहरुमा व्यक्तिगत भिन्नता रहन्छ , भन्ने मनोवैज्ञानिक तथ्यतर्फ संकेत गरिएको छ । दामु अर्जुनलाई कालीबहादुरको नजिक भएको राम्रो नमान्नुले दामु अलि गलत भएको र पढाइमा तिनजना बिच कडा प्रतिस्पर्धा भइरहेको तथ्य एकातिर छ भने कमजोर दामु परीक्षाका निरीक्षकहरुलाई आँखा छलेर राम्रो अंक ल्याइ रहेको विद्यालयभित्रको गलत क्रियाकलापलाई देखाएको छ । त्यस्तै योग्यता र क्षमता नभएका र आफू अध्ययन नगर्ने र अर्कोको सारेर नक्कली काम गर्ने गलत नियत शिक्षा जस्तो पवित्र क्षेत्रमा भएको प्रवृतिलाई यहाँनिर व्यक्त गर्न खोजिएको छ । दामुले कालीबहादुरलाई फकाउँदै तिम्रो र मेरो मित्रता द्वापरयुगका सुदामा र कृष्णको जस्तै भएकोले

हामी कलियुगका कृष्ण र सुदामा वनम भन्दै नाममा समेत परिष्कृत रुप दिन खोज्नुले उसको स्वार्थ अर्न्तनिर्हित भएको सत्यता प्रष्ट देखिन्छ । लामो समय कालीबहादुर सँग साथ गरेर आफ्नो शैक्षिक स्वार्थ पूरा गर्न षड्यन्त्र प्रारम्भ गरेको देखिन्छ । कालीबहादुरको सोझो र इमान्दारिताको फाइदा उठाएर तिनै सोझो मनुवाको छातीमा मुक्का हानेर अगाडी बढने दामुजस्ता नक्कली सुदामाहरुको बिगविगी रहेको यथार्थतालाई अभिव्यक्त गरिएको छ । मलाई दही, घ्यू, नौनी मन पर्छ, तिम्रो घरमा त्यो पाइन्छ होला भन्दै दामुले यो कलियुग भन्नुले हिजोका सवै घटनाक्रमहरु विधिहरु आज उल्टोपाल्टो ढंगले चल्दै आज मानिसहरु उत्तरआधुनिकताबादको भयङ्कर चंगुलमा फस्दै गएको वास्तविकतालाई व्यक्त गरिएको छ । कालीबहादुरका आमा बुबा पनि धनी बाउको छोरा दामुसँग कालीबहादुर गरिव मान्छेसँग मित्रता गाँसिएकोमा खुशी हुनुले कलियुगको उल्टोपाल्टोलाई नै संकेत गर्दछ । नक्कली सुदामाले कालीबहादुरका वाआमालाई भन्छ । विद्यालयमा म कालीबहादुरलाई धेरै सहयोग गर्छु चाहिएको बेला कापी,कलम, किताव मैले नै किनिदिन्छु मेरो अनन्यय मित्र भएकोले विद्यालयमा कसैले हेप्न पाएको छैन् परीक्षामा पनि जानेकोसम्म सिकाइदिएकोले प्रथम हुन्छ भन्नुले द्धापरयुगीन कृष्णको आतिथ्यतामा रहेको सुदामा रुपी दामुले भनेका कुरा झुटा एवमं बकवास भएको समेत कालीबहादुरले बाआमालाई भन्न नसक्ने र धनको घमण्डले गरिबहरुमाथि अहंकार र दम्भ देखाइरहेको सामाजिक यथार्थतर्फ स्पष्ट ढंगले व्यक्त गरिएको छ । कालीबहादुरका बाआमाले उल्टै छोरालाई ढाडस दिदै असल साथीसँग मित्रता गाँसेकोमा खुशी व्यक्त गदै मितमितको संज्ञा दिएर उनीहरु विचको सम्वन्ध अझै प्रगाढ वनाउन वर्गीय धरातल बुझन नसकेको कलियुगीन मित्रतालाई देखाएको छ । त्यो मित्रता स्वार्थमा झयाङ्गिएको देखिन्छ । सुदामा सधैं कालीबहादुर कृष्णको घरमा आइरहने तर कालीबहादुरलाई आफ्नो घरमा पाहुनाको रुपमा कहिल्यै नबोलाउनुले त्यही कुराको पुष्टि गर्दछ । अर्जुन लगायतका साथीहरुले सुदामा सँग मित्रता बढाएको पक्कै मन पराएको थिएनन् कालीबहादुरले । अर्जुनले फटाहा दामुसँग साथ नगर्न आग्रह पनि गरिरहन्थ्यो तर कालीबहादुर दामुका अगाडि लाचार भईरहेको तथ्य विविध घटना क्रमले देखाइरहेको थिए ।

कालीबहादुरको विद्यालयमा वैदेशिक छात्रवृत्तिको अवसर आएको, एकजनालाई पूर्ण छात्रावृत्ति र अर्कोजनालाई अर्धछात्रबृत्तिका लागि विद्यालयले सूचना प्रकाशित गरेको, छात्रावृत्ति छनोट परीक्षाका लागि जाँचकीहरु राजधानीबाट आउने निश्चित भएकाले अर्जुन कालीबहादुर र दामुले छात्रवृत्तिको फारम भरेको तर दामुले कालीबहादुरको फारममा आफ्नो फोटो टाँस्यो र आफ्नो फारममा कालीबहादुरको फोटो टाँसेर राख्दा कालीबहादुरले आनाकानी गरेपनि दामुको जिद्दीसँग उसको केही नलाग्नुले कालीबहादुरको शैक्षिक यात्रामा गम्भिर षडयन्त्र गरी नियम विपरीत काम गदै छात्रावृत्ति आफ्नो हातमा पार्न विचौलियाको रुपमा प्रस्तुत भएको देखिन्छ । दामुले तिमी मेरो मित्र भएकोले कापी सार्न दिनुपर्छ तर बाध्यता छ कि जाँचकी भएको वेला तिम्रो कापी सार्न सम्भव नभएको र जाँचकिले देखेमा हामी दुवैजना निलम्वनमा पर्ने र एकलाख रुपैयाँ सम्मको जरिवाना र कैद समेत हुने भएकोले फोटोमा नै फारममा फरक राख्दा बाह्य जाँचकिलाई थाहै नहुने भएकोले यसो गरेको र तिमीपनि जोगिने र मेरो पनि कल्याण हुन्छ भनी कालीबहादुरलाई बाध्य पारेर आफनो व्यक्तिगत स्वार्थ पुरा गर्न दामु जस्ता घुनकिराहरुले गरिब र इमान्दार विद्यार्थीहरुको शैक्षिक जीवनमा खेलवाड गरिरहेको वास्तविकतालाई देखाइएको छ र कालीबहादुर जस्ता निहत्था मान्छेहरुमा ठूलो षडयन्त्र भई शैक्षिक क्षेत्रमा माफियाकरण र दलालीकरण बढदै गएको संकेत

समेत गरिएको छ । अर्जुनले कालीबहादुरलाई सम्झाउदै भन्यो दुईजना मात्रै छात्रवृत्तिमा छनोट हुने भएकोले दामुले अनुचित फाइदा लिनको लागि यसो गरेकोले तिमीले लेखिदिए पछि पूर्ण छात्रवृत्ति दामुले नै पाउने निश्चित भएकोले फारम सच्याउन अनुरोध गर्दा अलिकति चेत त खुलेको अनि फारम फिर्ता गर्न मन्जुर भएपनि दामुले थाहपाइ कालीबहादुरको घरमै गएर फारम फिर्ता नलिन भन्दै अनेक विन्ती भाउका बान्की प्रस्तुत गरेको देखिन्छ । कालीबहादुरलाई घरबाट नदेखिने ठाउँसम्म इर्ष्याको घाँटी अचेटदै धम्की दिदै फारम फिर्ता गरिस भने अर्जुन र तेरो छाला काटी दिने कुरा सुनाएर आफ्नो बाटो लाग्नुले विधिको शासन शिक्षा क्षेत्रमा नभएको बाहुबलको आधारमा असल र इमान्दार मान्छे माथि दिनदहाडै भौतिक आक्रमण भइरहेको र आफ्नो सर्वश्व गुमेको थाहपाउँदा समेत निरीह विद्यार्थीहरु चुपलागेर बस्ने र विद्रोह गर्न नसकेको वास्तविकतालाई व्यक्त गरिएको छ । दामुको असली रुप देखेपछि कालीबहादुरको मुटु काँप्यो र लरबराउदै फर्केर ज्यान बचाउनको लागि भएपनि कुनै हालतमा फारम फिर्ता नलिने मनसाय बनाउनुले कलियुगको सामाजिक संरचना नै भयभितमा बाँच्नुपर्ने पशु सरहको जीवनगाथालाई व्यक्त गरिएको छ । परीक्षाको दिन उत्तरपुस्तिकामा कालीबहादुरले दामोदर खडका र दामुले कालीबहादुर खत्री लेखे, कालीबहादुरले दामुको धम्कि सम्झेर जानेसम्म कालीबहादुरको कापीमा लेख्यो भने दामुले कुनै प्रश्नको उत्तर लेख्न नसकी कृष्ण सुदामाको कथा लेख्यो, एक हप्ता पछि रिजल्ट दामोदर खड्का एक नम्बर र अर्जुन शर्माको दुई नम्वरमा नाम आएपछि सवै चकित भए, कालीबहाादुरलाई रिटोलिङ गर्न भनियो तर कालीबहादुरले गरेन अर्जुनले अर्धछात्रवृत्तिमा नै चित्त वुझाउने निर्णय गर्यो । दामुको अगाडी अर्जुन पनि धम्किको कारण निरिह हुनुले भौतिक आक्रमणको धम्किले कलियुगका कृष्ण र अर्जुन कलियुगकै नक्कली सुदामाबाट पछारिएको बास्तविकतालाई प्रस्तुत गरिएको छ । विदेश पुगेपछि दामुले कालीबहादुरलाई कहिल्यै फोन नर्गनुले मान्छे कति अपराधी र स्वार्थी छ भन्ने प्रमाण देखिन्छ भने कालीबहादुरलाई छात्रवृत्तिको अवसर गुमेकोमा भन्दा एसएलसी गरेपछि खरिदारको जागिरीमा चित्त बुझाउनुले समयमै सचेत नहुँदा आफ्नो योग्यता र क्षमताको फाइदा अरु नै माफियाहरुले उठाएर क्षणिक मोजगरीरहेको तथ्यलाई प्रस्तुत गरेको छ ।

दुई दशक समयपश्चात आफ्नै अफिसको काममा रहेको बेला रेडियो सुन्दा दामोदर खड्का अर्थमन्त्रलयको सचिव र अर्जुन शर्मा सामान्य प्रशासन मन्त्रालयको सचिव भएको खवर सुनेपछि आफ्नै सहपाठी साथीहरु नेपाल सरकारको विशिष्ट श्रेणीका सचिव भएकोमा कालीबहादुर खुशीले गदगद हुदै दामुले अव मेरो गुण सम्झने छ र मेरो बढुवा समेत हुन्छ भन्दै आशावादी स्वर लिएर काठमाडौं हानिएको, तर एक हप्तासम्म पनि हरेक जुक्ति गर्दापनि दामुलाई भेटन नपाएकोमा दुःखी भएको छ भने उसले बुनेको सपनाहरु बालुवामा पानी हालेसरह भएको सत्यतालाई प्रस्तुत गरिएको छ । समाजका गरिव, असहाय, सोझा, इमान्दार मान्छेहरु एकपछि अर्को गर्दै कलियुगको सिकार भएको विचारलाई प्रस्तुत गरिएको छ । मित्र अर्जुन शर्मा सामान्य प्रशासन मन्त्रालयको सचिवलाई काठमाडौं आएको वेला भेट गर्ने कि भन्ने कालीबहादुरले सोच्यो तर आफैले त्यत्रो गुण लगाइ विदेश पढ्ने अवसर दिदा समेत दामुले दुर्व्यवहार गऱ्यो भन्दै जाजरकोट फर्कनुले वैगुणीलाई गुणले मार्नु कालियुगको अभिसाप भएको यथार्थलाई व्यक्त गरिएको छ । नयाँ सचिवज्यू, दामोदर खड्काको भ्रमण तयभएसँगै जिल्लामा आउने सूचनाले तामझामका साथ जिल्लामा स्वागत द्धारहरु बन्न थालेको कुरा कालीबहादुरले थाहापाएपछि बालसखा साथी दामुलाई भेटन पाउने विषयले प्रफुल्लित

भएको छ भने सचिव निलो गाडीमा सुलुलुलु हिडेर आएको, महंगो होटेलमा बसी रातारात फिर्ता भएको सन्दर्भले भिआइपीहरुलाई सर्वसाधारणले भेट्टाएर आफ्नो कुरा राख्न नपाउने समकालीन यथार्थतालाई व्यक्त गरिएको छ । त्यस्तै तामझामको संस्कृतिले कलियुगको झल्को समेत दिएको देखिन्छ । कालीबहादुर आफ्नै अफिसको काम गरिरहेको बेला उसको बालसखा साथी सामान्य प्रशासन सचिव अर्जुन शर्माले अफिसभित्र आउने अनुमति मागेपछि कालीबहादुर चकित पर्दै अभिवादनगर्छ । कालीबहादुर आतिएको देखेर अर्जुनले अप्ठयारो मान्नुपर्दैन भन्दै विगतको साथी भएको कुरा सम्झाउँछ । यस प्रसँगबाट के थाह हुन्छ भने हामी सवै सँगसाथीको भावना अर्जुनको जस्तै हुनुपर्छ भन्ने भावलाई व्यक्त गरिएको छ । कालीबहादुरले छात्रबृत्तिको परीक्षामा अर्जुन र आफैलाई समेत धोका भएको भन्दै अर्जुनसँग माफी माग्छ । तर अर्जुनले तिमीलाई दामुबाट टाढा राख्न खोजेपनि नसकेको मा दु:ख व्यक्त गर्दछ । छात्रबृत्ति अध्ययन गर्न विदेश गएपछि तिनमहिना पछि युनिभर्सिटीले जाँच लिदा फेल भयो, पूर्ण छात्रवृत्ति मैले पाए ऊ कलेजबाट निष्कासित भयो, त्यस पछि दामु कहाँ गयो ? कसरी सचिव भयो ? केही पनि थाहा भएन । तर उसका विरुद्ध अख्तियारमा मुद्धापरी छानविन हुँदा सर्टिफिकेटहरु नक्कली प्रमाणित भएपछि पक्राउ परी जेल चलान भएकोले उसले विभिन्न जालझेल गरेर बरु तिमिलाई नै कलियुगको नयाँ सुदामा भनेर अर्जुनले भन्नुले सत्यताको अगाडि जालझेल र षडयन्त्र टिक्न नसक्ने र क्षणिक फाइदा भएपनि कालान्तरमा पाप धुरीबाट कराएर छोडछ भन्ने विचारलाई व्यक्त गरिएको छ । अर्जुनले म भन्दा पहिल्यै तिमी सचिव भइहाल्थ्यौ भन्नुले तिम्रो यो हविगत दामुले बनाएको र तिम्रो इमान्दारिताको पूरा फाइदा उठाएको पूर्व इतिहासको स्मरण गराउँछ । जीवनको सानो असावधानीले ठुलो दु:ख पाइन्छ भन्ने सत्यताको उद्घाटन गरिएको छ । कालीबहादुरको सोझोपनको फाइदा बदमास दामुले उठाए पनि आज उ गलत कामका कारण कानुनको कठघरामा उभिएको र समाजबाट, साथीबाट बहिष्कृत भएको छ, भन्दै अर्जुनले तिमी मेरो कृष्ण म चाँही तिम्रो सुदाम भए, तिमीले कुनै क्षमा माग्नुपर्दैन भन्नुले कालीबहादुर द्रवीभूत भई खुशीको बलिन्द्रधारा आँशु बगाउँदै अर्जुन शर्मालाई साक्षात् कृष्ण र आफूलाई सुदामा ठान्नुले सत्यको पर्दा बल्ल खुलेको महसुस भएको देखिन्छ ।

यसरी कृष्ण सुदामाको कथामार्फत नक्कली सुदामा र कृष्णको कलियुगमा साक्षात्कार भइरहेको, शिक्षा क्षेत्रमा व्यापक माफियाकरण र दलालीकरण बढदै गएको, सोझो,इमान्दार, असल, चलाख व्यक्तिहरुको नितान्त सोझोपनको कारण स्वार्थी र बदमासहरुले क्षणिक फाइदा उठाएपनि कलान्तरमा कानुनको दायरामा आउनैपर्ने नक्कली मनुवाहरुको दादाबाद एकदिन समाप्त भएरै छोडने र सक्कली कृष्ण सुदामा हुन कलियुगमा अत्यन्त जटिल भएको बास्तविकता देखाइ अहंकार दम्भ र अर्काको आडमा कहिल्यै माथि हुन नसक्ने बरु जति माथि -माथि पुगिन्छ त्यती सामाजिक र व्यवहारिक बनि निहुरिनुपर्छ भन्ने सत् विचारलाई प्रस्तुत गरिएको छ ।

'देशी चश्मा' कथाको सारवस्तु :

कविराम कति ढिला गरेको ? मैले चारचार वटा तन्नाहरु धोइसक्दा पनि जाबो दुईवटा सिरानीको खोल धुन पनि पुरा दिन फाल्छ बजियाले भनेसँगै कथाको प्रारम्भ भएको देखिन्छ । सुब्बा केशवबहादुरले कविरामलाई तन्ना छिटो धुन आग्रह गरेको, टवाइलेट गन्हाएकोले सनीफ्रेस राखि सफा गर्न भनेको सवै खोपाखापीमा कपुर राख्न लागाएको, हाकिमको कार्यकक्ष टेबुल, मेच, सोफा राम्रोसँग सफा गर्न लगाएको ,मासिक,

चौमासिक र बार्षिक प्रगति विवरण तयार गर्न लगाएको सबै अफिसका समानहरु चिटिक्क राखेको,गाडी तयार राख्न अनुरोध गर्नुले अफिसमा नयाँ हाकिम आउन थालेकोले अफिस व्यवस्थापन लगायतका स्वागतको तामझाम एक प्रकारको गलत संस्कृतिको विकास भइरहेको तथ्यलाई व्यक्त गरिएको छ भने नयाँ हाकिमलाई टोप्लन सरकारी अफिसका मान्छेहरुको नक्कली व्यवस्थापनलाई अभिव्यक्त गरिएको छ । अफिसमा जति राम्रो काम गरेपनि जस नपाइने सान्नानीको भनाइले सुब्बा केशवलाई पिरोलेको छ भने नयाँ हाकिम सावलाई जसरी पनि महसुस हुनेगरी काम गरेर देखाई विश्वास जित्नुपर्छ भन्ने चाकडीपूर्ण र दासमनोवृतिको भाव अभिव्यक्त भएको देखिन्छ । संसारमा मान्छेले केही पाउनको लागि अझै केही गुमाउनुनै पर्छ भन्ने भाव हाकिमलाई मात्र खुशी बनाउन सके क्यारियर बन्ने सुब्बाको प्रतिनिधि अभिव्यक्तिलाई नेपालको कर्मचारी भित्रको सन्दर्भलाई सत्यतापूर्वक उठाउन खोजिएको छ । सुब्बा केशवबहादुरले हारखाने गरी मैले नै धानेको हुँ बाहिर जिल्लाको हाकिमहरु आउँछन् आधा समय बुझ्नमै जान्छ, रमाइलो गर्छन् निस्कने बेलासिगौरी खेली यसैले गर्दा काम गर्न नदिएर आरोप भिडाएर जान्छन् भन्नुले नेपालको प्रशासनिक अफिस भित्रको वास्तविकता यथार्थता र तथ्यलाई सत्यतापूर्वक उठाएको देखिन्छ । नयाँ हाकिमलाई नयाँ अफिसको कर्मचारीको स्थिति, विकास, ठेकेदारको स्थिति, पर्यटकीय स्थल, राजनीतिको बारेमा चिन्ता र चासो समेत राख्ने गरेको देशी चश्माको आधारमा काम गर्ने वास्तविकतालाई व्यक्त गरिएको छ । 'आफू भलो त जगत नै भलो' भन्ने दार्शनिक मान्यतालाई काम गर्दा सवैले अनुसरण गर्नुपर्छ भन्ने तथ्यलाई व्यक्त गरिएको छ । नयाँ हाकिम जिल्लाको अफिसमा आइपुग्नु भन्दा पहिले हाकिम आउने अफिसमा आइपुग्नु कर्मचारीहरुको रवैया, निमित्त हाकिमको व्यवस्थापकीय चटारोको अन्त्य हुनुपर्छ भन्ने आशयलाई चाकडी र चाप्लुसीको रुपमा नभएर अतिथि स्वागतको सामान्य प्रक्रिया अपनाएर विना तामझाम संस्कृतिको विकास गर्नुपर्छ भन्ने भावलाई व्यक्त गर्न खोजिएको देखिन्छ । नयाँ हाकिमको ड्राइभरले किन फोन उठाउनुभएन सुब्बासाप ! हामी यताबाट हिडिसक्यौ त्यही जानकारी दिनलाई फोन गरेको भन्दै फोन काटिएपछि फोन हेर्दा मिसकल देख्यो र आतिदै जताततै जिल्लाका कार्यालय प्रमुखहरुलाई फोन गर्नुले आत्तिएको मनस्थिति र दिमाग ठिक ठाउँमा नभएको सहजै अनुमान यस हुन्छ , तसर्थ हाकिम स्वागतको नाममा हुने अस्वस्थ असङ्गतिलाई अन्त्य गर्नुपर्छ र अनावश्यक तनावमा कोही नहुने र जनताको सेवामा सबै समर्पित हुनुपर्छ भन्ने भावलाई विचारलाई प्रस्तुत गरिएको छ । जिल्लामा पहिलो पटक आउँदै गरेको बारेमा कुराकानी हुनु कसैले अनुभवी भएको, कसैले कडा मिजासको भएको, कसैले कामु एलडिओ भएको, लक्का जवान एवम् कालो देशी चश्मा लगाएको सेम सलमान खानजस्तै भनेर चियोचर्चो गर्ने प्रक्रिया एकातिर स्वभाविक भएपनि अर्कोतिर यो पुरानो परम्परालाई अन्त्य गरी काममा तथा जनताको सेवामा समर्पित हुनेगरी गतिविधि बढाएर जानुपर्छ भन्ने व्यवहारमुखी विचारलाई प्रस्तुत गरिएको छ । त्यस्तै हाकिमलाई रिसिभ गर्न शितलपोखरी, चापाँ बोहरागाउँ जानु हुदैन । जाने विषयमा द्वन्द्व सिर्जना हुनुहुँदैन । अफिसकै आँगनमा नेपाली मनले स्वागत गर्नुपर्छ,स्वागतमा अनाबश्यक बेथिति, असङ्गति देखिनु गलत हुन्छ भन्ने तथ्यलाई व्यक्त गरिएको छ । स्वागतमा स्वाभिमान देखिनुपर्छ,नत्र विविध समस्याहरु आउन सक्छन भन्ने विचारलाई प्रस्तुत गरिएको छ । गाडी शितलपोखरी पुग्न वितिकै स्वागतार्थीहरु हाकिमको स्वागतका लागि गाडीबाट ओलिएर स्वागत गर्न थालेको तर सुब्बा केशवबहादुरले माला, अविर, खादाजति खोजेपनि नपाउनुले रहस्यात्मक संशयपूर्ण घटनाक्रम तर्फ संकेत गरेको छ भने आएको भन्दा

पछि हाकिमलाई स्वागत गर्न पाएकोमा चिन्ता र शङकाले डेरा जमाएको मनोवैज्ञानिक घातप्रतिघातलाई अभिव्यक्त गरिएको छ । जिविसको प्राङ्गणमा उपस्थित सबैले लामबद्ध भएर नयाँ हाकिमको भव्य स्वागत भएपछि सबैसँग परिचयात्मक कार्यक्रम पनि भयो सुब्बा केशवले आफ्नो अलिकति लामो परिचय दिन खोजेपनि हाकिमले हस्तक्षेप गरेपछि छोटो परिचय मै रोकिनुले कुनै विषयमा अर्घेल्याइँ गर्नुहुँदैन आवश्यकताको बोध गरेर सवैका सामु प्रस्तुत हुनुपर्छ भन्ने तथ्यलाई व्यक्त गरिएको छ । कार्यक्रम पश्चात सुब्बा केशवले नयाँ हाकिमलाई अप्ठयारो नहोस भनेर आफैले भान्सा कोठा पुऱ्याएको खाना आफैले पस्किदिएको, हजुरलाई के मन पर्थ्यो कुन्नि ? भन्दा हाकिमले मलाई मेरो काममा बाधा नहाल्ने मान्छे मनपर्छ, कर्मचारीले आफ्नो हैसियत बुझ्नुपर्छ र मैले अऱ्हाएको सवैले मान्नु पर्छ भन्नुले नयाँ हाकिम चाकडी र चाप्लुसी मन नपराउने भएको तथ्य एकातिर देखिन्छ भने अर्कोतिर जनताको सेवामा सवै आफ्नो हैसियत अनुसार जिम्मेवार बनेर काम गर्नुपर्छ भन्ने वास्तविकतालाई व्यक्त गरिएको छ । सुब्बा केशवले हाकिमले लाए अराएकै काम गर्ने त होनि नत्र हाकिम पद किन चाहियो र ? मात्र के भनेको थियो हाकिमले ए ! हाकिम पनि मनपरेन हैन ? कति भयो निमित चलाएको ? बाटोमा भेटेदेखि तिम्रो व्यवहार र मनस्थिति देखेको छु शितलपोखरीमा अन्तिममा रित्तौं हात देखेको छु । म आएदेखि तिम्रो मुख कालो निलो भएको छ भन्नुले एकातिर हाकिमहरु गुलामीपन पनि चाहने अर्कोतिर मातहतका कर्मचारीहरुलाई प्रशासनिक नियन्त्रणमा राख्ने प्रवृतिका हुन्छन् भन्ने यथार्थतालाई व्यक्त गरिएको छ ।

नयाँ हाकिमको नयाँ काशन सुब्बा केशवले पहिलो पटक नै पाएपछि आफैले आफैलाई धिक्कारेको, काम गर्दा केही नबोल्ने मनमनै विचार गरेको आफूबाट अन्जानमा गल्ति भएको भन्दै क्षमा मागेको हाकिमले उसलाई बोलाएर भोलिदेखि घरबाटै अफिस आउनु भनेको मेरो कुरा राख्ने चाहान्छु भन्दा म तिम्रो कुरा र सफाइ सुन्ने पक्षमा नभएको कुरा हाकिमले बताउनु त्यसै दिन केशव आफ्नो घर गएको घर जानेबेला हाकिमको राम्रो सेवा गर्नु भनेर चौकिदारलाई भनेर गएको, घरपुग्दा स्वास्नीले हाकिमसँग झगडा गऱ्यौ कि भनेर केरकार गरेको,त्यसदिन घरमा खाना समेत नखाएको, भोलिपल्ट अफिसमा पुग्दा अफिसको मोटरसाइकल घर लिन नपाइने भनेर हाकिमले भन्दा केशव घरबाटै पैदल आउनजान थालेको, क्वाटर छोडेपछि चर्पी, कार्यालय परिसर फोहर हुनुमा केशवको नै हात रहेको र कर्मचारीहरुलाई हाकिमले हप्काएको यो त लेखापालको काम हो भनेर भन्दा समेत नपत्याएको उल्टै नयाँ हाकिमलाई असफल बनाउन तिमी बाहिर भएको अघिल्ला हाकिमहरुबाट सुनेका,तिमी घरमा जहान छोरा छोरी हुँदाहुदै महिला कर्मचारीसंग लठिदै हिडेकोले आचारसंहिता ख्याल गर्न भनेको, अफिसमा गुटबन्दी गर्दै हिडने ? फटाह, काम चोर, बेइमान भन्दै यो अफिसका कर्मचारीहरुले मलाई टेर्न छोडेको र यो सब तिमिले गर्दा भएको भन्छ, र अफिसको वातावरण दिनानुदिन बिग्रदै गएको नयाँ हाकिमलाई महसुस हुँदै गएको केशवका कारणले अफिस अस्तब्यस्त नभएको अन्य कर्मचारीहरुले थाह पाएपनि नयाँ हाकिमको अगाडि बोल्न नसकेको, नागरिक समाजका प्रतिनिधिहरु अफिसमा आएर हाकिम साबलाई सेवाग्राहीहरुले सेवा सजिलै पाउन नसकेको गुनासो गरेर फर्किएको, पत्रकार समेत आएर कार्यालयको प्रगति विवरण माग्न थालेको, अफिसका गोप्य सूचनाहरु केशवले नै चुहाएकोले नयाँ चुनौतीहरु सिर्जना भएको आशङ्का गरिएको आदि घटित सन्दर्भहरुलाई हेर्दा हिजोका हाकिमहरुले गलत सूचना केशवको विषयमा दिएको र त्यसकै आधारमा देशी चश्माको नियति भित्र डुब्दा कुनै कमजोरी नहुँदा सुब्बा केशवलाई अनावश्यक आशङ्का र अनुमानको

भरमा सुब्बा केशवबहादुरको नाममा निसेऐनको दफा ४१ देखि ५५ सम्मका आचारसंहिताको व्यवस्थाहरु एकपछि अर्को गर्दै उलङ्घन गरेको र नियमवालीको नियम १०५ (१) क बमोजिम कार्यालयका महत्वपूर्ण सूचनाहरु अनाधिकृत व्यक्तिलाई दिएकोले ऐनको दफा ६१ अनुसार सेवाबाट हटाउने वा बर्खास्त किन नगर्ने भनेर हाकिमले मिति २०५१/०५/०५ गते सफाइ पेश गर्न पत्र काटिएको, पत्रपाएपछि केशवलाई आफू बसेको जमिन भासिएझैंलागेको, वरिपरीको दृश्य फनफनी घुम्न थालेको समेत आभास भएको कारुणिक, दर्दनाक र सोच्दै नसकेको अन्यायपूर्ण सन्दर्भलाई व्यक्त गरिएको छ । केशबकै हातबाट विभिन्न प्रकारका नियम, कानुन र प्रचलनका विषयहरु सच्याउने समस्यामा प्रमाणिक पत्रहरु तयार भएपनि आज आफैले लिखित सफाइ पेस गर्ने अवस्था एकातिर छ भने गल्ती नगरेको भनेर हाकिमसँग बिन्ती बिसाउँदा सुनुवाइ नहुनुले केशवमा निराशा छाएको र एकमनले ठेगान लगाइदिने प्रतिशोधको भावना समेत जागृत भएको तथ्यलाई व्यक्त गरिएको छ । अझै पन्ध्र वर्ष जागिर गर्ने समय भएकोले सहनशिल हुने वा लिखित सफाइ पेश गर्ने, या के लेख्ने भन्ने विषयमा नै सुब्बा केशवबहादुर अलमलमा रहेको वास्तविकतालाई व्यक्त गरिएको छ । मस्तिष्कबाट कानुनका दफाहरु हराइसकेकोले हाकिमसावलाई २४ घण्टाको अवधि भित्रै अनौपचारिक सफाइ पेश गर्न बाध्य भएको विचित्रतालाई अभिव्यक्त गरिएको छ ।

हजुर म लगायत सवै कर्मचारीको रक्षक भएको, हजुर पुजनीय भएको, मैले आजसम्म जे जति गरे अफिसकै लागि गरे, आफ्नो लागि कहिल्यै फाइदा हुने काम गरिन, भएको प्रमाणित भएमा सहुँला बुझाउँला मैले हजुरलाई रिझाउन दिनरात प्रयास गरेको तर हजुरले मेरो कुरा सुन्दै नसुनेको, हजुरको जस्तो न नाम कमाउन सके न दाम कमाउन सके, मेरो परिवार विचल्लीमा छ, जसरी पनि कृपा गर्नुपऱ्यो, मेरो जिन्दगी बिगारी दिनुभयो भने मेरो आँसुको सराप लाग्ला, मेरो जहान बच्चाको आँसुले पोल्ला, मात्र दुर्गम जिल्लामा जागिर खान आउनेले मेरो जीवनभरीको इमान्दारिता र कर्तव्य निष्ठाको विश्लेषण गर्न सक्ला र ? मलाई लाग्छ हजुरको गल्ती छैन मस्तिष्कमा शङ्काको बिउँ रोप्ने त्यो देशी चश्माले दिएको हो । चश्मा खोलेर हेर्नुभयो भने मेरो वास्तविकता थाह हुन्छ । चश्मा हजुरले रहरले लगाएपनि मेमोरी पुराना हाकिमहरुले राखिदिएको हो, अन्य अफिसमा जान खोज्दा पनि मेरो सरुवा थमौती हुन्छ त म के गरुँ ? जागिरमा इमान्दार मानिसहरुलाई खनीखेदो सवैले गर्दा रहेछन् । सफाइ त मैले हजुर आएकै दिन गर्न खोजेको हुँ तर हजुरको आँखा देशी चश्माले थुनिए पछि मेरो असली रुप कसरी देखाउनु, पहिल्यै सफाइ मागेको भए कम्तीमा ऐन कानुनका दफाहरु कोट्याउदै औपचारिक पत्र लेख्न सक्थे, यदि मेरो गुनासोको सुनुवाइ भएर मलाई सफाइ दिएपनि हजुर सरुवा भएर गएपछि नयाँ हाकिमलाई देशी चश्मा लगाइ दिइहाल्नु हुन्छ, जसले न्याय दिन सक्दैन,उसले दिन सक्ने बाँकी चिज भनेकै अन्याय हो, तसर्थ हजुरहरुले त्यो देशी चश्मा लगाउन नछोडने त्यस चश्माबाट न्याय देखिदैन म के गरुँत ? हजुरको कारबाहीबाट म पुनरावेदन त जाउँला त्यहाँ मेरो पहुँच हुनेछैन त्यहाँ बस्नेहरुले झनै गाढा देशी चश्मा लगाउनेहरु हुन, तसर्थ मलाई निसेऐनको कारबाही गरिहाल्नुभन्दा म राजिनामा दिन्छु हजुरको देशी चश्माको जय होस । सुव्बा केशबहादुरले अनौपचारिक तर मार्मिक र यथार्थपरक सफाइ पेश गर्दै जागिरबाट नै राजीनामा दिन्छ र राष्ट्रका विरुद्धमा हरेक क्षेत्रमा देशी चश्मा लगाएर भित्रभित्रै घुनकिरा बनेर सवै क्षेत्र कङ्गाल बनाइरहेको सत्य विचारलाई प्रस्तुत गरिएको छ ।

हाकिमले सुब्बा केशवबहादुरको पहिलो र अन्तिम प्यारााग्राफ पढेर चिठी च्याप्दै नियमअनुसार दर्ता नै नगरी डस्टबीनमा फालेर नि :शब्द हिल्लिक्क हिल्लिक्क गदै कर्मचारी बलबहादुरलाई बर्खास्तीको कारबाही अघि बढाउन टिप्पणी उठाउन भन्छ र हस हजुर भन्दै बलबहादुरले नेपाली कागजमा टिप्पणी कोर्नुले तानाशाही प्रवृत्ति बोकेका हाकिमहरु सबै सफाइ पढन र अध्ययन गर्न चाहदैनन् देशी चश्माको आडमा अनाहकमा वास्तविकता नबुझी निहत्था कर्मचारीहरुलाई वर्खास्त गरेर मानव अधिकारको समेत घोर उलङघन गर्छन भन्ने तथ्यलाई प्रस्तुत गरिएको छ । सुब्बा केशवबहादुर इमान्दारीतापूर्वक जीवन गुजारेको अफिसको प्रतिक्षालयमा बसेर अविरल आँशु झार्दै जीवन सङ्गीनीलाई अर्को चिठी लेख्नुले मान्छेहरुमा आँशुको बर्वरता कारुणिकता एकै ठाउँमा सिमित नभएर व्यापक क्षेत्रसम्म फैलिएको हुन्छ भन्ने तथ्यपरक विचारलाई प्रस्तुत गरिएको छ ।

यसरी देशी चश्मा कथामार्फत नयाँ हाकिमहरुको स्वागत तथा आतिथ्यताको नाममा चाकडी र चाप्लुसीको विकृति र विसङ्गति बढदै गइरहेको, नयाँ हाकिमहरुले मातहतका कर्मचारीहरुलाई अनावश्यक दु:ख दिने गरेको,कर्मचारीहरुको मनोविज्ञानलाई ख्याल नगरी देशी चश्माको भरमा अरुले सुनाएका कुरा र विषयका आधारमा शङ्काकै भरमा प्रशासन चलाइरहेको, रिमोट कन्ट्रोलको आधारमा सफाइ पेश गर्न दिएको सफाइ अनौपचारिक भएपनि पुरै अध्ययन नगरेर वास्तविकता नबुझेर देशी चश्मा कै भरमा वर्खास्त गर्नु हाकिमको स्वच्छेचारी, तानाशाही प्रबृत्ति भएको वैचारिकतालाई व्यक्त गरिएको छ । असल र इमान्दार देशका सच्चा कर्मचारीहरु दिनदिनै बलिको बोका भइरहेको र घुनकिराहरुले राष्ट्रलाई अधोगतितिर धकेलेर असफल राष्ट्र बनाउन खोजिरहेको वास्तविकतालाई व्यक्त गरिएको छ । इमान्दार र कर्तव्यनिष्ठ कर्मचारीहरुको प्रतिबद्धता बालुवामा पानी हालेसरह अत्यन्त दु:खद कारुणिक र मार्मिक समेत रहेको यथार्थतालाई समकालीन सामाजिक संरचनासँग सादृश्य गर्न खोजिएको छ । कथाभित्र पत्रात्मक शैलीको सफाइ पेश नविनतम प्रयोगको रुपमा समेत देखिएकोले अध्ययनीय विषय र अनुसन्धानको नयाँ आयाम समेत भएको देखिन्छ ।

'शम्भु दाइको विदाइ' कथाको सारवस्तु :

को मूला हो, यो विना सित्ति किचकिच गर्ने हँ ? काम केइ हैन यसको ? मोटो फ्रेमवाला चश्माले ढाकिएका उहाँका तेजिला आँखाहरु कम्प्युटरको स्क्रिनमा जोतिएकै छन् भन्ने अभिव्यक्तिबाट कथाको सुरुवात भएको छ । जहाँ शम्भु दाइ र म पात्र मात्रै रहेको दृश्य देखिएको छ । म पात्र र शम्भु दाइको कार्यकक्ष र कार्यअवस्थाको निरीक्षण गर्न निर्देशक श्यामकृष्ण सर आउनुभएको सन्दर्भ नकराउनु न दाइ भन्दै म पात्रले शम्भु दाइलाई भन्दा पनि शम्भुदाइले डाक्टरलाई नचिने जस्तै र नटेरे जस्तै व्यवहार प्रदर्शन गरेको तथ्यलाई व्यक्त गरिएको छ । बजार अनुगमन एउटा नाटक मात्र भएको तथ्य निर्देशक श्यामकृष्ण, शम्भु दाइ, भगिरथ म पात्रको संवादबाट प्रष्ट भएको देखिन्छ । साला चम्चे ! कति भाग पाउने भइस त ? नढाँटने भन भनेर भन्नु र पाजीले एक सुक्का पनि पाउदैनस यिनीहरुले तँलाई साँच्चिकै गधा तुल्याएका छन भन्नुले आजको बजार अनुगमनमा कर्मचारीबाटै भ्रष्ट्राचार भएको र अत्यन्तै असङ्गति र विसङगतिहरु देखिएका छन् । म पात्र र शम्भुदाइको पद नायव सुब्बा भएपनि शम्भुदाइले म पात्रलाई तँ र फुच्चे भन्दै सम्वोधन गर्ने गरेको, हाकिमलाई देखे उहाँको अनुहार नहेरेर छिटो -छिटो नमस्कार भन्नु र बाँकी कसैलाई पनि नमस्कार नगर्ने अनि ठूलो - साना सबै कर्मचारीहरुलाई मूला, बज्रस्वाँठ चण्डाल र लिङ्ग अनुसारको थप अश्लिल शब्दहरु प्रयोग गर्ने गरेको प्रवृत्तिलाई व्यक्त गरिएको छ । शम्भु दाइले अनुशासनहीन मर्यादाले

अफिस भित्रको व्यवस्थापन, अनुशासन, व्यबहार, संस्कार खस्कीरहेको र निजको आफ्नै मात्र कुरा गर्ने बानीले म पात्र बाहेक अरु कोही पनि नजिक समेत पर्न नसक्ने वास्तविकतालाई व्यक्त गरिएको छ । आइलाग्नेलाई जिन्दगीभर पछुताउने गरी ठिक पारेको छतिस वर्षे जागिरी जिवनमा पन्ध्रवटा विभाग स्तरीय कार्यालयमा काम गरिसकेको, काम गरेका कार्यालयहरुमा अधिकांश कर्मचारीहरुलाई कामचोरको दृष्टिले हेरेको तालुक निकाय, भ्रष्टाचार नियन्त्रण अफिसहरुको विरुद्धमा आगो झै दन्किने निम्न स्तरको गाली र यस्तै चण्डालकै कारण मुलुकको हालत खराब हुँदै गएको दृष्टान्तहरु समय-समयमा शम्भुदाइले म पात्रलाई सुनाएको देखिन्छ । शम्भुदाइको भनाइ अनुसार आज मुलुक बर्बाद हुनुमा घरकै आमा, बुवा, सरकार, राजनैतिक दल, जनसरोकार राख्ने बाटोघाटो, बिजुली, फोन अफिसहरु लगायत विकासअड्डा र न्यायधीश उद्योगी, व्यापारी, सेना पुलिस, पत्रकार छिमेकी नै मूलरुपमा दोषी रहेको भाव विचार अभिव्यक्त भएको देखिन्छ । अफिसमा पहुँचको आधारमा मालशाखा र दालशाखा नै भ्रष्ट्राचारको एजेन्ट भएको र राज्य बर्बाद गर्नुमा मुख्य गरी कर्मचारी सरुवा गर्ने र जिम्मेबारी तोक्ने मूलाहरुको ठूलो हात रहेको विचारलाई सत्यतापूर्वक उठाएको देखिन्छ । मूलाको विम्ब मालदारहरुको झुण्ड भएको तथ्यलाई शम्भुदाइले म पात्रसँग राख्दै गर्दा भर्खरै सरुवा भएर आएको निर्देशक श्यामकृष्ण सर एउटा मूला नै भएको संकेत गर्न खोजेको देखिन्छ । कम्प्युटरको स्क्रिनमा झुण्डिएर राजनीतिक प्रशासनिक, भूगोल, अन्तर्राष्ट्रिय समाचार सूचना प्रविधिको ज्ञानमा भएपनि उहाँकै डेस्कटपमा अश्लिल भिडियो देखेपछि कसैले पनि बन्द गर्न नसकेको अश्लिलता र अत्याचारका विषयबाट शम्भुदाइ टाढै रहेकोले हाकिमको स्पष्टीकरणको दायरामा रहेको कम्प्युटरलाई लात हिर्काउँदै स्टोरमा व्यवस्थापन गरिएको घटनालाई रोचक ढंगले प्रस्तुत गरिएको छ । यस घटनामा पनि शम्भुदाइले म पात्रलाई आफ्नो तर्फबाट बोलिदिने मान्छे कोही कुनै नजन्मिएको, आफूउपर ठूलो अन्याय भइरहेको आफ्नो पहुँच नहुँदा शक्ति एव्म स्रोतवालाहरुले आफूलाई मात्र बारम्वार थाङनामा सुताइरहँदा मानसिक तनावमा भइरहेको विचार एकातिर व्यक्त भइरहेको छ भने अर्कोतिर शाखाका फाइलहरु चिटिक्क पारी मिलाउने प्रगति विवरण अपडेट गर्ने नयाँ किसिमको कार्मचारी शैली शम्भुदाइले अपनाउँदै गएको देखिन्छ र व्यवहारमा नयाँ पनको विकास बढ्दै गएको तथ्यलाई प्रस्तुत गरिएको छ । शम्भुदाइले म पात्रलाई जागिरको अन्तिम अवस्थामा तेरो हालत पनि मेरो जस्तै हुनेछ, किनकी मैले गर्न खोजेका कामहरुको कहिल्यै मूल्याङकन नहुनुमा फटाह र सोर्सफोर्सवालाहरुको दबाबले गर्दा हो । त्यस्तै मान्छेहरु यहाँ पुरस्कृत भएको अफिसियल स्रोत साधनमा तिनिहरुकै वर्चस्व रहेको मेरो सही र सत्यतालाई पक्षमा अर्थपूर्ण सहभागितालाई बहिष्कार गर्दै गए मैले मात्रै राष्ट्रको पक्षमा सकारात्मक विचार किन राख्ने ? भन्नुले सत्य र न्यायको पक्षमा उभिने कर्मचारीहरु हाकिमको अचानो भएको तथ्यलाई प्रस्तुत गरिएको छ, । म पात्रले शम्भुदाइलाई आफ्नो संरक्षकको रुपमा बुझ्दै गएको बिगतका गुनासाहरु थन्काएर फेसबुकमा ज्ञानगुण र धर्मका कुराहरु राख्न थालेको सबैसँग मुस्कान सहित व्यवहार गर्न लागेको घटनाक्रमले र शम्भुदाइको फेरिएको व्यवहारले म पात्रलाई अचम्मित तुल्याइरहेको देखिन्छ । मानिस समय र परिस्थितिको दास भएकोले समयको चक्रसँगै मान्छेका व्यहारहरु परिवर्तन हुँदै जान्छन् भन्ने तथ्यलाई प्रस्तुत गरिएको छ ।

म पात्रलाई प्रशासनका शाखा अधिकृत रामप्रसाद सरले कार्यक्रमको उद्घोषण गर्न विभागीय निर्णय भएको विषय सुनाएको आफूले कहिल्यै कार्यक्रमको उद्घोषण नगरेकोले गर्ननसक्ने कुरा बनाएको, निर्देशकसम्म

यो विषय पुगेपछि लेखेरै भएपनि उद्घोषण नगरेकोले गर्न नसक्ने कुरा बनाएको, निर्देशकसम्म यो विषय पुगेपछि लेखेरै भएपनि उद्घोषण गर्ने सहमतिमा पुगेको र बोल्ने कुरा टाइप गर्दा समेत शम्भुदाइलाई म पात्रले हजुरको विदाइको विषय भन्न नसक्नुले कर्मचारीतन्त्रमा अनुशासन र गोपयिनताको विषय एकातिर देखिन्छ भने अर्कोतिर विदाइ भएर जाने पात्रलाई कार्यक्रमको सुइको समेत नदिनु र कार्यक्रममा निम्तो नदिनुले कर्मचारी तन्त्रमा सरुवा र बढुवा थप पेचिलो बन्दै गएको र इमान्दार,सक्षम कर्मचारीहरु कुनामा थन्किदै गएको,सोर्सले राज्य कङ्गाल बन्दै गएको समकालीन नेपालको सत्यतालाई प्रस्तुत गरिएको छ । शम्भुदाइको विदाइको उद्घोषणको टाइपको व्यहोरा बोकेर म पात्र सभा हलतिर लागेको, कार्यक्रममा सबै कर्मचारी उपस्थित भएको टेवुलमा शम्भुदाइलाई प्रदान गरिने स्वयभुको मुर्ति जसमा स्वयभुको दुईवटा आँखाले न्याय अन्याय छुट्टयाई हेर्छन लेखिएको, ढाँका टोपी, बाक्लो डायरी महंगो फ्रेम, एकदर्जन जति सयपत्रीका मालाहरु, टोकरीभरी रङ्गिविङ्गी फूलका गुच्छाहरु अविर प्रशंसापत्र आदिले कार्यक्रम स्थल सिँगारिएको तर पचासौ जना कर्मचारीहरुको उपस्थिति भएको हल सियो खसेपनि आवाज आउने गरी शान्त भएको सबैका अनुहारहरु मलामीको जस्तो भएको र शम्भुदाइको आशन खाली देखिनुले कार्यक्रमको औचित्यता माथि नै गम्भिर प्रश्न उठिरहेको तथ्यलाई प्रस्तुत गरिएको छ ।

प्रमुख अतिथि शम्भुदाइको अनुपस्थितिमा कार्यक्रम कसरी सुरु गर्ने भनेर म पात्रले निर्देशकलाई भन्दा बाहसत्ताइस कुरा होइन कार्यक्रम सुरुगर्न भनेपछि कार्यक्रम सुरु भएको तर विदा हुने सुब्बा शम्भुदाइलाई कसैले पनि नदेखेपछि कर्मचारी मुखामुख गर्न थालेको यस कार्यक्रममा अनुपस्थित देखिनुभएका तर हामीबाट विदाइ भएर अकस्मात जान थाल्नु भएका शम्भुदाइ भनेर म पात्रले सम्बोधन गर्दा माइकले भनै जोड दिएको तथ्यलाई हेर्दा पहुँचको आधारमा सरुवा गर्ने नेपालको नयाँ मोडेल स्थापित भई विदाइ हुने पात्र विना कार्यक्रम गरिनु एक प्रकारको नाटक र नयाँ अकर्मन्यताको मोडेल बाहिरिएको वास्तविकतालाई प्रस्तुत गरिएको छ ।

प पात्रले उद्घोषणमा तपाइँलाई अरुले सवैभन्दा खराव कर्मचारी देखे पनि वास्तवमा तपाइँ त्यस्तो नभएको आजको तन्त्रले एकातिर आँखा कान नदेख्ने तानाशाही प्रवृत्तिका शासक वर्ग जन्माइरहेको छ भने अर्कोतिर इमान्दार र योग्य कर्मचारीहरुलाई पनि मानसिक सन्तुलन गुमाउन बाध्य पारिएको छ, जुन कर्मचारीतन्त्रको विकृति एवम घोर अपमान हो भन्ने तथ्यलाई व्यक्त गरेको देखिन्छ ।

शम्भुदाइले माइकबाट आफू विदाइ भएको थाहपाएपछि मूलघरको ढोकामा लाट्ठीले हिर्काउँदा गर्ल्याम ढलेको, ठूलो आवाज आइरहेको कार्यक्रम स्थल भयभित भएको सबैजना झ्यालबाट बाहिर हेर्न थालेको, शम्भुदाइले पहिले चढने गरेको साइकल लात्तिले हानेर कच्याककुचुक पारी रहेको निर्देशक चढने गाडीतिर पनि गएको तर मुख वाहिरहेर केही गर्न थालेको अत्यन्तै त्रासदीपूर्ण, कारुणिक र खेदजनक दृश्यले सबैको स्वाभिमानमाठेस लागिरहेको आभास भएको सत्यतालाई प्रस्तुत गरिएको छ ।

शम्भुदाई गेटबाट निस्किएपछि टिप्पणीहरु प्रशस्त भएको बुढो मान्छे रोएको नसुहाएको निर्देशकको गाडीलाई छुने हिकम्मत नगरेको लास्टै डरपोक रहेको, गेटपालेहरुले निस्कन बित्तिकै मूल गेट बन्द गरी भित्रबाट भोटे ताल्चा लाएको उद्घोषकले अब हामीले शम्भुदाइलाई भव्य विदाइ गरिसकेका छौँ । सभाअध्यक्षको अनुमतिले यो सभा यही विर्सजन हुन्छ भन्नुले विदाइको अपारदर्शी नाटकीयतालाई र मान्छेको अनुपस्थितिमा भद्धामजाक टिप्पणी गर्ने समकालीन नेपालको झुट संस्कृतिलाई प्रस्तुत गरिएको छ ।

उद्घोषकको विदाइ मन्तव्य सुनेर हलभित्रका फूलमाला र उपहार सामग्रीहरु गलगल हाँसेको, शम्भुदाइसँग भेटिदा वा विदाइ माग्दा इ ! खाइस ‼ भन्ने शब्द आज आफ्नै जीवनमा भएको तथ्य,शम्भु विनाको विदाइ कार्यक्रमले इ ! खाइस ‼ भन्ने तथ्यलाई विदाइ गरेको विविध सन्दर्भबाट प्रस्तुत गरिएको देखिन्छ ।
यसरी शम्भुदाइको विदाइ मार्फत कथाकारले सत्यताको मार्ग समाएर काम गर्ने कर्मचारीहरुको मनोबल घटाउन पहुँच र सोर्स फोर्सवालाहरु रातदिन नसुतेको, कर्मचारीतन्त्रमा अनुशासनहीनता बढदै गएको, सरुवामाविधि र पद्धति नभएको, सरुवा गर्ने र जिम्मेवारी तोक्ने व्यक्तिहरुले राज्यलाई कङ्गाल बनाउएको, सत्य बोलेर सोही अनुसारको काम गर्ने कर्मचारीहरुको सही मूल्याकन र सम्मान नभएको, सत्यताको पछि कुदने, समयचक्रसंगै मलामी बन्नुपरेको विदाइ कार्यक्रममा विदाइ हुने व्यक्तिलाई नबोलाएरै जबरजस्ती कार्यालयबाट इ ! खाइस ‼ भन्ने ढंगले अपमानजनक तरिकाले गलहत्याएर अर्को अफिसमा पठाउनु नाटकीय एव्म गलत प्रवृति भएको विचारलाई प्रस्तुत गरिएको छ । पहुँचको आधारमा जे पनि गर्न सकिन्छ भन्ने असङ्गति र विसङ्गतिपूर्ण दार्शनिक सारवस्तुलाई समेत अभिव्यक्त गरिएको छ ।

‘नौलो सेवा जेडप्रेस’ कथाको सारवस्तु :

भर्खरै सुरु भएको नौलो सेवाको अन्तिम बस आज विहानै छुटने हल्ला सुनेको म पात्र उज्यालो नबस्दै बस स्टेशनमा पुगेको घटनाक्रमबाट प्रस्तुत कथाको प्रारम्भ भएको छ । यस कथामा नेपालीहरुको दुरावस्थाको भयानक तस्वीर एकातिर छ भने पैसा प्राप्त हुनेभएपछि नेपालीहरु जस्तोसुकै घटिया काम गर्न पनि पछि हटदैनन् भन्ने वास्तविकतालाई प्रस्तुत गरिएको छ । अत्यन्त श्याम ब्यङ्यले भरिपूर्ण प्रस्तुत कथामा मान्छेले प्राप्त गर्न सक्ने नौलो सेवा जीवनकै अत्यास लाग्दो तर बुझ्नेहरुका लागि रमाइलो त क्षणिक सुखप्राप्त गर्न सेवाका स्किमहरु विचित्र रहस्यात्मक तर नेपाली जनजीवनका यथार्थता नै भएको वास्तविकतालाई प्रस्तुत गरिएको छ । म पात्र नौलो सेवाको बसमा पहिलो पटक प्रथम यात्री भई यात्रा गरिरहेको, यात्रा गर्नुभन्दा पहिले बसको विषयमा बुझ्न खोज्दा उक्त गाडीमा सीटहरु नभएको, हेर्दा तिस पैतिस जना अटाउने भएपनि एकसय भन्दा पनि माथि यात्रीहरु कोचिएर वस्नुपरेको तस्वीर झल्झली देख्दा यो नै नौलो सेवा जेडप्रेसको प्रस्तुति भएको कुरा यात्रीहरुबाट म पात्रले चालपाउँछ । म पात्र नौलो सेवा जेडप्रेसको बसमा कहिल्यै नचढेकोले त्यो भित्रको उकुसमुकुस अँध्यारोपन मान्छेको कोचाकोचको स्थिति सिट छाम्दा मान्छेहरुको शरिर भेटिएर खप्की खानुपरेको परिस्थिति अत्यन्त दयालाग्दो कौतूहलपूर्ण र कोलाहलपूर्ण परिदृश्यतर्फ केन्द्रित भएको देखिन्छ । यो बस टिक्ट लिएर यात्रागर्नुपर्ने खालको नै नभएको बरु विभिन्न ठाउँहरुमा यसले नौलो सेवा उपलब्ध गराउँछ । जति सहभागिता भयो त्यति नै धेरै पैसा यात्रुले कमाउने गरेको वास्तविकतालाई व्यक्त गरिएको छ । नौलो सेवा जेडप्रेसमा कोच्चिएर बस्दा बस्दा हात खुट्टा निदाएर म पात्रका झमझमाउन थालेका, जिउ पिल्सिएको समयमा नै तपाईहरुको यात्रा अवधिभर संसारिक माया मोहतिर ध्यान नदिइ हाम्रो नौलो सेवालाई ध्यान दिनुहोला भन्ने आवाज बसबाट आएको, विषयले एकातिर गाडी हिडन थालेको संकेत हुन्छ भने अरु विषय नसोच्नु भन्नुले एक प्रकारको संशय पैदा समेत भएको देखिन्छ । एकजना महिला ‘उच्छाद आयो’ भन्दै कराए पनि रसफल आस्वादन नगरी सङ्कलन केन्द्र आइनपुगी उच्छादनको पैसा नपाइने भएकोले जहाँ पायो त्यही यात्रीहरुले उच्छादन समेत गर्न नपाइने बसको नौलो सेवालाई लिन खोजिएको छ ।

म पात्र यात्राको क्रममा नौलो सेवा जेडप्रेसको पहिलो सेवा अर्न्तगत रसफल आस्वादन केन्द्रमा पुग्दा खाना मन नभएपनि फ्रिजमा चिस्याएका कोक, फान्टाका बोतल, पानीसँग चिउराका साथै चामल मकै, गहुँ खाइरहेका कति यात्रीले ढुसी परेका चाउचाउ, सडेको विस्कुट, गलेको पाउरोटी, बासी भात, ओसिएको गलिसकेको दालमोठ खाइरहेको दृश्य, जति धेरै खायो त्यति नै बढी पैसा आउने विषयले खाद्यदृश्यमा गुणस्तरीयता नभएको एकातिर छ भने अर्कोतिर जति धेरै खायो त्यति नै बढी पैसा आउने विषयले खाद्यमा गुणस्तरता नभएको एकातिर छ भने अर्कोतिर जति धेरै खायो त्यति उच्छादन केन्द्रमा पैसा आउने भएकोले के-को कुञ्जुस्याइँ ? भन्दै अधिकाशं यात्रीहरुले सफल आस्वादन केन्द्रमा यात्रीहरुले खाइरहेको वास्तविकतालाई देखाएको छ । गाडीवालालाई छिटो जाम भन्दा नमानेको उल्टै यात्रीलाई टन्न खाना दिनुहोस भनीरहेको बाटो हेर्दा पुरै पिच उम्किएर विच-विचमा ल्याङ्ग गरेर मान्छे विचमा नअल्झिए कसरी चल्छ विच- विचको बजार भन्ने नेपालको सडकको कठिनतालाई प्रस्तुत गरिएको छ । म पात्र छिट्टै नेपालगञ्जमा पुगेर सेवाको आमालाई अस्पतालमा लगेर उपचार गर्ने उद्धेश्य भएपनि गाडी हिडाइको अवस्था अत्यन्त सुस्त भएको तथ्य र सत्यलाई प्रस्तुत गरिएको छ ।

नौलो सेवा जेडप्रेसको दोस्रो उच्छादन सेवा प्रारम्भ भएपछि ठूलो प्लास्टिक मलाई भन्दै यात्रीहरु तँछाडमछाड गर्न थालेको निम्नस्तरीय उच्छादलाई प्रतिलिटर पाँचसय रुपैयाँ निधारण गरिएको, गाडी उकालो र घुम्तिहरुमा पुग्न बित्तिकै यात्रीहरुले उलुलुलु, वाँक्क, हवारे, ध्वाँक्क ध्वाँक्क, स्वाक्क गदै प्लास्टिकको झोलामा उच्छादन गर्न थालेको अत्यन्त विचित्र टिठ लाग्दो दृश्य एकातिर छ भने पैसाका लागि यात्रीहरु कतिले पेटहल्लाई हल्लाई, पेट थिचिथिची र कतिले घाँटीभित्र औला कोचि- कोचि उच्छादन गरिरहेको वास्तविकतालाई अभिव्यक्त गरिएको छ । यो प्रक्रियाले उच्छादन नहुने यात्रीहरुलाई पनि भइरहेको कतिले पाँच केजीको झोलाले नपुगेर लोकसेवाको परीक्षार्थीले उत्तरकपी थप्ने प्रतिस्पर्धा गरेजस्तै झोला भरीरहेको दृश्य हेर्न लायक भएको विचारलाई प्रस्तुत गरिएको छ ।

नौलो सेवा जेडप्रेसको तेस्रो सेवा उच्छादन सङ्कलन केन्द्र भेटिन्छ । जहाँ गाडी रोकिने वित्तिकै प्लास्टिकका झोलाहरु हातहातमा झुण्डाएर यात्रीहरु तछाडमछाड गदै गाडीबाट ओर्लिएर सेवा अर्न्तगत चौथो सेवा उच्च गुणस्तरीय ग्याँस उत्पादन केन्द्रमा गएर उच्छादन खन्याउन थालेको जसबाट प्रशोधन भएर त्यतैबाट विभिन्न ठाउँमा ग्याँस वितरण भइरहेको धेरै उच्छादन गर्नेले पच्चिस सय रुपैयाँ सम्मको चेक समेत पाएको एकातिर देखियो भने अर्कोतिर काम नलाग्ने खाद्यवस्तुको खपत तथा भोकमरीको अन्त्य गरी राज्यलाई डम्पिङ्साइट निमार्ण गर्ने झन्झट नहुने, ग्याँस उत्पादनका लागि उच्छादन उत्पादकलाई हाइउन्सेन्टिम, ग्यास्टिक, जुका र पेटका रोगीहरुलाई गजबको क्षतिपूर्ति हुने सत्यतालाई व्यक्त गरिएको छ । म पात्रले पनि उच्छादनको पच्चिस सय पैसा प्राप्त गरेको र खुशी समेत भएको वास्तविकतालाई व्यक्त गरिएको छ । म पात्रको मोबाइलमा नोलौ सेवाको यात्रामा मख्ख भइरहेको वेला सेवाको फोन आएको, नेपालगञ्ज कति किलो मिटर छ थाह नै नभएको सेवाको आमालाई सम्झेर म पात्र बसको बहुलट्टीपूर्ण सेवा देखेर भक्कानिदै घोप्टो परेर रोइरहेको दृश्य अत्यन्त कारुणिक देखिन्छ । यात्राका यात्रीहरु सेवामा कम पैसा भएर रोएको ? भनेर म पात्रलाई गिज्याइ रहेका हुन् । अधिकाशं यात्रीहरुले पच्चिस लाख रुपैयाँको सेवाको स्किम बाँकी रहेको बताउनुले कस्तो स्किम होला त्यो भन्दै जिज्ञासु भएर भारी मनकासाथ म पात्र पुनः गाडीमा चढेको यथार्थतालाई प्रस्तुत गरिएको छ ।

नौलो सेवा जेडप्रेसको अर्को सेवा पुन :सुरु भएको छ । टिनका थोत्राहरु बारेर ठूला चुलाहरुमा दाल भात पाकिरहेको भाँडाकुँडामा झिगाँ भन्कीरहेको भुस्या कुकुरहरु भाँडा चाटदै हिडेको पिसाव फेर्नलाई शौचालय नभएको, तातोदाल भात एकादेशको कथा भएको म पात्रले तातो दालभात खोज्दा अन्य यात्रीहरु हाँसेको र साहुले यो त अर्को हप्तालाई हो भनी भन्दा म पात्र तिन छक्क परेको, झिँगा, प्युसा, लामखुट्टे मासुको परिकार समेत भएको, झिगा प्युसा नै कालान्तरमा शाकाहारी भोजन भएको, भात पनि सडिसकेको, सबैले मजासँग हसुरी रहेको, मासांहारीको लागि बजारमा स्याल, विराला, कुकुर, मुसा लगायतका सिनोहरुको तिहुन उपलब्ध भएको, खानाले यात्रीहरुका पेटहरु कुरकुर, गुडुडुडु कराउन थालेको, पखालाजन्य पदार्थलाई रोक्न एकहातले मुत्रथैली, मलद्धार समातिरहेको ले क्षणभरमै मुलमुत्र सङ्कलन केन्द्रको नौलो सेवा आएपछि यात्रुहरु खुशी हुँदै गाडीबाट झरेको यथार्थतालाई व्यक्त गरिएको छ । अत्याधुनिक प्रविधिबाट मलमुत्र सङकलन गरी कृषिजन्य मलखादको साथै सिराइक्लिङ विधिबाट खाद्यपदार्थ समेत उत्पादन गर्ने तथ्य देखिन्छ । गाडी अगाडी बढ्दा त्यस्तो ठाउँ आइपुग्छ जहाँ पिँडालुहरु, मुला, प्याज, कन्दमुल, टर्रा पदार्थहरु बजारमा झुण्डाएकोले सबैले खाइसकेकोले यात्राकै क्रममा पेटभित्रको पखाला जन्य तरल पदार्थ ठोस बन्ने प्रक्रिया सुरु भएकाले पैसा पाउने मनसायले अपानवायु सकी नसकी जोगाइरहेको तथ्य देखिन्थ्यो । जसलाई मानव ग्याँस संकलन केन्द्रको सेवाको रुपमा लिएको पाइन्छ । अपानवायु फाल्ने तछाडमछाडले डरलाग्दा आवाजहरु आउन थालेको र डवाँ, ट्वार, म्वाँ, फुस्स आदि स्वरले ग्याँस केन्द्रको छाप्रो गुइय स्वारले गुञ्जायनमान भएको यथार्थतालाई देखाएको छ । ग्याँस केन्द्रमा अपानवायुको स्किम पछि यात्रुहरु गाडीमा हवात्तै घटेको देखिन्छ । म पात्रलाई यात्रु घटेकोमा आश्चार्य एकातिर लागेको छ भने बचेखुचेका यात्रीहरु झयालमा र गाडीको छतमा उक्लिरहेका देखिनुले नौलो सेवाको यो अन्तिम स्किम हो जहाँ त्यो स्किम पारगरेपछि पच्चिस लाख पाइने बुढो यात्रीको कुराले म पात्रलाई आश्चार्य लागेको वास्तविकतालाई प्रस्तुत गरिएको छ ।

नौलो सेवाको अन्तिम स्किममा बच्चालाई अझ बढी पाइने भएपनि कसैले पनि आफ्नो बच्चालाई सहभागी गराउन नमानेको यथार्थतालाई समेत व्यक्त गरिएको छ । कुनै -कुनै ढुङ्गाका जस्ता मुटु भएका बावुआमाले यो स्किमको प्रयोग गर्ने भएकोले उक्त सेवा नहटाएको समेत रहस्यात्मक तथ्य म पात्रले थाह पाएको देखिन्छ । अन्तिम स्किममा महिला र पुरुषमा समेत भिन्नता भएकोले यस सेवालाई जिक्ज्याक प्रेस ⁄ जेडप्रेस भनिएको समेत खुलासापूर्ण भावलाई व्यक्त गरिएको छ । म पात्रले बुढोलाई धेरै कोट्याए पछि अबको चारपाँच किलोमिटर अगाडी बाँदर समेत लडने निकै ठाडो भिर छ, तल नदी छ, त्यहाँपुगेपछि गाडी पल्टाइन्छ र मरेका मान्छेहरुले पच्चिस लाख रुपैयाँ पाउछन् त्यो पनि उमेर आर्थिक अवस्था, लिङ्गजात, धर्म आदिको मूल्याङ्कन गरेर दिइन्छ भनेपछि म पात्र छाँगोबाट खसेझैँ भएको भावलाई व्यक्त गरिएको छ । मलाई यो अनौठो स्किमको स्वाँद लिनलाई मगाडीमा नचढेको भन्दै म पात्र कराउन थाल्छन् प्रेमिकाको आमालाई उपचार गराएर मन जित्ने उद्धेश्यले गाडी चढेको भन्दै गाडी रोक भन्दै कराउँदा पनि गाडी रोक्न गरेको प्रयास असफल भएको सत्यतालाई प्रस्तुत गरिएको छ ।

म पात्रको मोबाइलमा त्यति नै बेला बेइमान हत्यारा, पापी, तँलाइ कुर्दा कुर्दा आमाको ज्यान गएको भनेर म्यासेज आएको देख्छ । ऐया भन्दै चिच्याएपनि उसको आवाजलाई कसैले पनि नसुनेको तथ्यलाई व्यक्त गरिएको छ ।

नौलो सेवाको नाममा भयंकर कालको मुखमा परेको महसुस म पात्रलाई भएपछि सेवाको आमाको ज्यान त गयो गयो अव नेपालगञ्जमा सेवाको ज्यान जोखिमपूर्ण हुन्छ भन्दै कलेज पढदाका सबै सम्बन्धहरु सम्झन्छ । कसरी आफूलाई बुझाउली ? कसको साहरामा बाँच्ली ? मेरो प्रगतिको मुख्य आधार ऊ नै थिई भन्दै अलाप विलाप गरेका घटनाले मान्छेले मृत्युवरण गर्नुभन्दा पहिले आफन्तलाई सम्झन्छ भन्ने तथ्यलाई प्रस्तुत गरिएको छ । सबै विकल्प समाप्त भएपछि भयानक र जोखिमपूर्ण भएपनि अन्तिम विकल्प लोभलाग्दो, भोक लाग्दो हुने भएकोले म पात्रलाई प्राप्त हुने पच्चिसलाख रुपैयाँ सेवाले नै प्राप्त गरोस भनेर संक्षिप्त इच्छापत्र समेत तयार भएको दर्दनाक, भयानक र कारुणिक परिदृश्यलाई व्यक्त गरिएको छ । यो पच्चिस लाख रुपैयाँ कसले दिन्छ ? हामीहरुले विभिन्न बजारमा सेवाका नाममा संकलन गरेको बिल वा चेक कहाँ साटिन्छ ? यो गाडी भीरबाट खस्नु पहिल्यै म मेरी सेवालाई मेसेज पठाउन चाहान्छु भनेर म पात्रले भन्दा गाडीका कुनै यात्रुले नसुनेको तथ्यलाई प्रस्तुत गरिएको छ । हल्लै हल्लामा नौलो सेवा जेडप्रेस चलेको, भाडा नलाग्ने र उल्टै यात्रीले पैसा पाउने हल्ला चलाएर बसका यात्रुहरु यहाँको व्यवसाय चलाउन बजार फस्टाउन लहड र फन्दामा मान्छेको परिवारको जहाज डुबाइरहेको तथ्य एकातिर देखिन्छ भने कति परिवारका सदस्यहरुको एव्म प्रकारले विचल्ली भएको हिसाब किताब कुनै दिन होलार ? भन्ने जिज्ञाशपूर्ण भावलाई व्यक्त गरिएको छ । छाङ्गो भिर आएपछि म पात्रका आँखाहरु घुम्न थालेको छतका यात्रीहरुको भयंकर चितत्कारको आवाज आइरहेको, अव आफू चढेको गाडी भिरबाट खस्यो भन्ने ठानेर पल्टदै गरेको बसको छतबाट हाम फाल्दा म पात्र सुतिरहेको खाटबाट भुइँमा खसेको सपनाको संसार छताछुल्ल भएको म पात्रले पत्तो पाउँछ भने आफू जसको तस रहेको मेरो विपनामा न त नौलो सेवा गाडीको अवशेष बाँकी थियो, न सेवा नामकी कुनै केटीसँग कहिल्यै प्रेम भएको थाह थियो भन्ने अभिव्यक्ति बाट कथाको अन्त्य हुनुले सपनामा बुनेका योजनाहरु विपनामा कहिल्यै नआउने नेपाली समाजको सारवस्तुलाई प्रस्तुत गरिएको छ ।

यसरी कथाकारले प्रस्तुत कथामार्फत नेपालीहरुको गाडीको कष्टपूर्ण दैनिक यात्रा र जोखिमपूर्ण सडकको भयानक तस्वीरलाई देखाउन खोजेका छन् । बिच-बिचमा सडक खाल्डा खुल्डी र पिच नउम्किए त्यस आसपासका मान्छेहरुको व्यवसाय नचल्ने र विकास नहुने सत्यताको उठान गरिएको छ भने गाडी चढनाले कति दुःख पाइन्छ भन्ने सत्यतालाई प्रस्तुत गरिएको छ । नौलो सेवा प्रेड प्रेस हल्लाको एउटा बुख्याचा भएको र नेपालीहरु हल्लै हल्लाको पछाडी हिडदा अनेकन दुःख पाएको तथ्य एकातिर छ भने पैसाको लागि नेपालीहरुले आफ्नो स्वाभिमान बेचिरहेको तथ्यलाई प्रस्तुत गरिएको छ । नेपालको खाद्य प्रणाली कमजोर र गुणस्तरहीन बन्दै गएको कहाली लाग्दो तस्वीरलाई नौलो सेवा जेड प्रेसको मुख्य स्किम मानिएको एकातिर छ भने नौलो सेवा जेड प्रेसका विभिन्न सेवाहरु, रोचक घोचक, दर्दनाक कारुणिक, भयानक र नेपालीहरुको नियति नै भएको संकेत समेत गरिएको छ । समय र परिस्थितिको जिक्ज्याकपूर्ण प्रेस या दवावमा रहँदा मान्छेले कयौँ आफन्तहरु गुमाउनु परेको र सेवाको अन्तिमा स्किमको मृत्युको मुखमा रहँदा समेत मान्छे कति लोभी ? कति पापी ? कति निकृष्ट छ भन्ने प्रमाण मरेपछिको पचास लाख सेवाको नाम इच्छापत्र तयार गरी कहाँ पाइन्छ भनेर म पात्र कराउनु संयोग मात्रै नभएको तथ्यलाई प्रस्तुत गरिएको छ । स्वाभिमानलाई गुमाई अर्काको भरमा हल्लै हल्लाको पछि लाग्दा नेपालको सवै क्षेत्र अस्तव्यस्त भएको र त्यसको मार नौलो सेवा जोड प्रेसले प्रत्येक नेपालीहरुलाई हरपल दिइराखेका वैचारिकतालाई प्रस्तुत

गरिएको छ । समस्याको चंगुलमा मानव बस्तीहरु फस्दै गएको सपनामुखी सन्दर्भ विपना नै भएको तथ्यलाई प्रस्तुत गरिएको छ ।

निष्कर्ष

शिक्षा जस्तो पवित्र क्षेत्रमा नक्कली सुदामाहरुले ढलीमली गरिरहेको र शिक्षा क्षेत्रमा दलालीकरण बढदै गएको, 'देशी चश्मा' भित्रको अपारदर्शी हेराइले कयौँ मानिसहरुको हरिबिजोग भएको, विदाइ हुने पात्रलाई थाह नै नदिएर अफिसबाट कर्मचारी विदाइ गर्नुले हाकिमहरुको चरित्र दिनानुदिन नाङ्गिदै गएको र मान्छे पैसामा लिप्त हुँदैजाँदा जिकज्याकपूर्ण अस्तव्यस्तता भित्र बाँच्न विवश भएको तथ्यलाई कथाहरु भित्रको खास निष्कर्षको रुपमा लिएको छ । कथाहरु यथार्थपरक, वास्तविक, सत्यताको उदघाटन,कालजयी समसामयिक र जिवन्त परिवेशमा आधारित मूल्य र मान्यतामा केन्द्रित रहेका छन् ।

सन्दर्भग्रन्थसूची

ओली, पूर्ण (२०७७). *जितौरी* कथासङ्ग्रह. भुँडी पुराण प्रकाशन ।

शर्मा, तारानाथ (२०३९). *नेपाली साहित्यको इतिहास.* सङ्कल्प प्रकाशन ।

श्रेष्ठ, दयाराम र मोहनराज शर्मा (२०६१). *नेपाली साहित्यको सङ्क्षिप्त इतिहास.* साझा प्रकाशन ।

Creswell, J . W . (2007) . *Research design: Qualitative, quantitative, and mixed methods approaches* (2nd ed .) . Sage . http://www .sxf .uevora .pt/wp-content/uploads/2013/03/Creswell_2007 .pdf

Creswell, J . W . (2009) . *Research design: Qualitative, quantitative, and mixed methods approaches* (3rd ed .) . Sage .

Vanderstoep, S . W ., & Johnson, D . D . (2008) . *Research methods for everyday life: Blending qualitative and quantitative approaches* . Jos